

bakertilly

Accountantsverslag

Gemeente Bergen op Zoom

Boekjaar 2020

Aan de Gemeenteraad van de
gemeente Bergen op Zoom
Postbus 35
4600 AA Bergen op Zoom

Breda, 24 juni 2021

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2020 van de gemeente Bergen op Zoom te controleren.

Dit accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2020 naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij hebben bij de jaarrekening over boekjaar 2020 een goedkeurende controleverklaring verstrekt ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid. De bevindingen in dit verslag doen dan ook geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening.

Vanwege de coronamaatregelen hebben wij afgelopen jaar de controles en werkzaamheden volledig digitaal uitgevoerd. Hierdoor gingen afstemmingen over bevindingen en het proces anders dan gebruikelijk. Wij danken de medewerkers voor de samenwerking en flexibiliteit bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en lichten de inhoud van deze rapportage graag nader aan u toe.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Inhouds-opgave

1.	Bestuurlijke samenvatting	4
2.	Uitkomsten jaarrekeningcontrole	7
3.	Financiële positie	23
4.	Bevindingen interne beheersing	26
5.	Overige onderwerpen	29
	Bijlagen	33



Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden



Toelichting

Wij signaleren een significante mutatie in het gerealiseerde saldo van baten en lasten dat veroorzaakt wordt door een verscherpte sturing op de baten en de lasten. Dit is tevens de verklaring van de overige parameters die ten opzichte van voorgaand jaar ligt stijgen. Bij de weerstandsratio zien wij een daling van 0,11. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van de gekwalificeerde risico's. In 2020 zijn tevens nieuwe risico's onderkend waardoor deze omvang toeneemt. De grootste nieuwe risico's zijn:

- Gevolgen Corona;
- Niet realiseren van bezuinigingen; en
- Uittreding van ICT WBW.

Deze bijstelling in risico's is wat ons betreft logisch gezien de lopende ontwikkelingen.

Bestuurlijke samenvatting



Wij hebben bij de jaarrekening over boekjaar 2020 een goedkeurende controleverklaring verstrekt ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid.



Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.



Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2020.



Covid-19: De gemeente Bergen op Zoom heeft in 2020 € 12.397.000 ontvangen als compensatie voor de gevolgen van Corona. De Corona gerelateerde lasten (of lagere opbrengsten) zijn in 2020 € 10.820.000. De inschatting van de gemeente is dat van dit 'resultaat' (€ 1.577.094) er nog minimaal € 1.673.173 nodig is in 2021. Dit resulteert naar verwachting in een negatief resultaat van € 96.097 voor Corona. In de jaarrekening is dit verder toegelicht onder paragraaf 3.10.



Uit onze controle blijken ongecorrigeerde fouten. Het totaal van de ongecorrigeerde fouten is € 606.000 voor getrouwheid.



Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole voor € 950.000 fouten geconstateerd. Samen met de absolute getrouwheidsfouten leidt dit tot een totale rechtmatigheidsfout van € 1.321.000.



bakertilly

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen); en
- De jaarrekening.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 22 oktober 2020 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2020. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan.

Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 2.656.500. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 2.656.500
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 7.969.500
Rapporteringstolerantie	In het normenkader is vastgesteld dat deze berekend wordt op basis van 1% van de lasten per programma met een ondergrens van € 100.000.	Wisselt per programma

Strekking controleverklaring
Wij hebben bij de jaarrekening over boekjaar 2020 een goedkeurende controleverklaring verstrekt ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid

Ongecorrigeerde fouten	Fouten (getrouwheid)	Fouten (rechtmatigheid)	Onzekerheden
Rechtmatigheidsfout inkopen		€ 950.000	
Afgrenzing opbrengsten	€ 174.000	€ 174.000	
Lasten belastingen	€ 137.000	€ 137.000	
Geëxtrapoleerde fout 'inschatting nog te betalen bedragen'	€ 60.000	€ 60.000	
Ongecorrigeerde fout 'voorgaand jaar	€ 235.000		
Totaal	**€ 606.000**	**€ 1.321.000**	

Bovenstaande fouten en onzekerheden hebben wij kwalitatief beoordeeld. De geconstateerde bevindingen leiden niet tot een aanpassing van ons oordeel. Voor de inhoudelijke toelichting op deze bevindingen verwijzen wij naar de paragraaf 'Overige bevindingen'.

Opdracht, scope en uitkomsten

Algemeen beeld
Tijdens de controle van deze jaarrekening hebben wij een aanzienlijk aantal fouten en bevindingen geconstateerd. Alhoewel de bevindingen op diverse posten en processen toezien constateren wij wel dat veel bevindingen terug te herleiden zijn naar het afsluitproces bij het opstellen van de jaarrekening. Wij constateren dat bij het opstellen van de jaarrekening (of bij het opstellen van tussentijdse cijfers) te weinig gekeken wordt naar de juistheid en de volledigheid van deze posten. Bij de controle hebben wij geconstateerd dat baten en lasten niet toegerekend zijn aan het juiste boekjaar. Bij de controle op jaarrekeningposten blijkt uit onze controle dat de kennis over de aard en achtergrond van het bezit van de gemeente, de vordering of de schuld niet of onvoldoende bekend is. Hierdoor was het lastig om brondocumentatie te achterhalen op basis waarvan wij ons oordeel kunnen trekken. Door de omvang van deze bevindingen in relatie tot de reeds geconstateerde afwijkingen was het vaktechnisch niet mogelijk om dit als onzekerheid in ons oordeel mee te nemen. Indien de posten fouten bevatten zou dit ons oordeel bij de jaarrekening beïnvloeden. De gemeente heeft zodoende nader onderzoek verricht naar deze posten en u als raad hierover geïnformeerd. Wij onderstrepen dat deze transparantie wat ons betreft belangrijk was. De uiteindelijke bevindingen hebben geleid tot een correctie in de jaarrekening om hiermee een ander dan goedkeurend oordeel bij de jaarrekening voor rechtmatigheid te voorkomen. Voor het inzicht hebben wij in bijlage C onderscheid gemaakt tussen de correcties die reeds doorgevoerd waren en de correcties die in de laatste versie van de jaarrekening zijn doorgevoerd. De bevindingen lichten wij u verderop in dit verslag toe.

Wij adviseren u om de interne procedures met betrekking tot het afsluiten van de administratie en het opstellen en onderbouwen van de jaarrekening kritisch te bekijken, en te waarborgen dat informatie beschikbaar is en toereikend om de betrouwbaarheid van de jaarrekening te onderbouwen.

Verslaggevingsrichtlijnen
Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeente heeft gedurende 2020 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente.

Managementinzicht en schattingen
Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel.

Covid-19

Impact Covid-19 voor de gemeente
De belangrijkste effecten van de Coronacrisis voor de gemeente zijn nader toegelicht in een afzonderlijke paragraaf.

De belangrijkste impact voor de gemeente en voor onze controle is hieronder benoemd:
- Uitvoeren Tozo regeling;
- Daling van de opbrengsten parkeergelden en toeristenbelasting (compensatie wordt deels pas ontvangen in 2021 via de algemene uitkering);
- Coulance bij de verplichtingen van subsidie instellingen;
- Toelichting met betrekking tot corona in jaarverslag, grondslagen en jaarrekening.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
Het kabinet heeft meerdere maatregelen getroffen om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (hierna: Tozo) is één van die maatregelen om specifiek zelfstandige ondernemers, waaronder ZZP'ers, financieel te ondersteunen. De uitvoering van de Tozo is decentraal door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij de gemeente neergelegd. Op basis van de Tozo kunnen zelfstandigen een beroep doen op twee soorten voorzieningen: een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en een lening voor bedrijfskapitaal. Uw gemeente heeft in 2020 € 9.555.000 ontvangen in het kader van de Tozo. Er zijn in 2020 1.707 aanvragen behandeld en uiteindelijk is een bedrag van € 6.242.000 verstrekt aan zelfstandigen.

De Tozo is onder grote tijdsdruk door het Rijk opengesteld en door uw gemeente met grote inspanning in uitvoering gebracht.

Met name bij Tozo 1 is er gezien de grote tijdsdruk sprake geweest van beperktere controle-eisen op de aanvraag, dan dat dit geldt voor andere regelingen binnen de bestaande wetten, waaronder de Participatiewet (hierna: PW). Voor Tozo 1, 2, 3 (en in 2021 ook voor 4) mag vanuit de wetgeving ten behoeve van de beoordeling van de aanvraag in zeer belangrijke mate door de gemeente worden gesteund op de eigen verklaringen van de zelfstandig ondernemer. De verstrekkingen voor levensonderhoud zijn gebaseerd op de PW en de bedrijfskaptaalverstrekkingen zijn gebaseerd op de BBZ. De bepalingen van de PW zijn daardoor in belangrijke mate van toepassing op de Tozo-regeling.

De nadere instructies vanuit het Rijk aangaande de interne controle en de verantwoording zijn pas begin april 2021 definitief geworden. Belangrijk onderdeel van de eisen aan de interne controle is het hebben van beleid aangaande Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O-beleid). Om te waarborgen dat er geen misbruik wordt gemaakt van de faciliteiten heeft uw gemeente, overeenkomstig aan de gestelde eisen, dit specifieke M&O-beleid geformuleerd voor de Tozo. Wij hebben de opzet, bestaan en werking van dit beleid gecontroleerd. Met dit beleid, dat onder meer bestaat uit een controleplan, wordt naast controles op het aanvraagproces, achteraf vastgesteld dat er geen misbruik is gemaakt. Het belangrijkste onderdeel van dit controleplan is welke signalen van het Inlichtingenbureau worden onderzocht, met welke diepgang deze signalen worden onderzocht en binnen welke periode deze signalen worden onderzocht. Waar geconstateerd wordt dat de aanvrager geen of een lager recht op vergoeding had volgen terugvorderingen.

De wetgever staat toe dat de door u geplande controles op signalen van misbruik of oneigenlijk gebruik gedurende 2021 worden opgepakt en de consequenties hiervan in de administratie van 2021 worden verwerkt. U bent nog niet klaar met het uitzoeken en verwerken van alle signalen voortkomend uit Tozo 1, 2 en 3. De Tozo-regeling stelt dat dit ook niet hoeft.

Covid-19

Eventuele terugvorderingen na de genoemde datum zullen worden verwerkt in boekjaar 2021. Bij de controle van de jaarrekening 2021 wordt door ons vastgesteld dat daadwerkelijk het plan is opgevolgd.

Op basis van artikel 17 PW moet de identiteit van de aanvrager worden vastgesteld op basis van een identiteitsbewijs. Uw gemeente heeft de identiteit van sommige aanvragers echter vastgesteld op basis van DigiD in combinatie met BRP en / of Suwinet. Dit kwalificeert in het kader van onze controle als een formele onrechtmatigheid en is als zodanig opgenomen in het overzicht van fouten en onzekerheden bij de SiSa. Evenwel wordt deze onrechtmatigheid in het kader van ons oordeel niet meegewogen.

Waardering van de grondexploitaties

Algemeen
De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij vinden dat de prognoses van de kosten beperkt onderbouwd zijn en adviseren deze onderbouwing aan te scherpen. Voor de waardering in de jaarrekening constateren wij echter wel dat er voldoende grondslag is voor de verantwoording van de voorraden. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1 miljoen)



Ten opzichte van 31 december 2019 is de boekwaarde van de post grondexploitatie toegenomen met € 10,4 miljoen. De toename van de boekwaarde per 31 december 2020 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2020	2019
Boekwaarde per 1 januari	5.960	2.449
Investeringen (inclusief inbreng gronden Meander 2)	27.437	10.637
Grondverkopen	- 19.714	- 6.773
Tussentijdse winstneming (exclusief afgesloten projecten)	1.238	3.225
Mutatie verliesvoorziening (exclusief afgesloten projecten)	- 2.121	- 3.577
Mutaties vanwege afsluiten projecten	3.510	0
Boekwaarde per 31 december	**€ 16.310**	**€ 5.960**

Waardering van de grondexploitaties

Gehanteerde parameters
De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente Bergen op Zoom gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameter	2019	2020
Kostenstijging	🔵	🟢
Opbrengstenstijging	🔵	🔵
Rekenrente	🟢	🟢
Disconteringsvoet	🟢	🟢
Programmering	🟢	🟢
Verkoopprijzen	🟢	🟢

Legenda status:
- 🟢 = evenwichtig
- 🟡 = optimistisch
- 🔵 = voorzichtig
- 🔴 = controleverschil

Kostenstijging
De gehanteerde parameter voor de kostenstijging is 2% (2019: 3%) en ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers. Wij hebben deze parameter vergeleken met een landelijke benchmark en constateren dat deze 2% valt binnen de landelijke benchmarks. Voor de langere termijn is het percentage van 2% gelijk aan de landelijke benchmark.

Opbrengstenstijging
Het College rekent met een opbrengstenstijgingen van 0% (2019: 1%). Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter voorzichtig. Gezien de ontwikkelingen in de markt adviseren wij de stijging van de opbrengst te volgen en indien nodig de grondexploitatie hierop bij te stellen. Het percentage is, vanwege het 'beleidsmatige' uitgangspunt van 0%, toereikend en om die reden leidt dit niet tot een correctie in de jaarrekening.

Rekenrente
Het College rekent binnen de huidige grondexploitaties met een toekomstige rekenrente van 2,2% (2019: 2,5%). De rekenrente is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille van gemeente Bergen op Zoom. Deze grondslag is in overeenstemming met de notitie grondexploitatie en de bepaling in de notitie rente van de commissie BBV. Wij achten deze parameter evenwichtig.

Disconteringsvoet
De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is door de commissie BBV voor alle gemeenten gelijkgesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor inflatie binnen de Eurozone (2%). Dit percentage is door de gemeente correct toegepast, waardoor wij deze parameter kwalificeren als evenwichtig.

Programmering
De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente Bergen op Zoom. Het totale programma volgt vanaf 2020 het scenario hoog van de provincie en is realistisch als we het programma vergelijken met de realisatie van de afgelopen drie jaar. Wij constateren wel dat de gemeente niet altijd beschikt over een ruimtegebruikskaart waarin alle kavels zijn weergegeven. Wij adviseren u om bij de onderbouwing van de prognoses gebruik te maken van een ruimtegebruikskaart waarmee een aansluiting gelegd wordt tussen het aantal uitgeefbare meters en de nog te realiseren opbrengsten.

Verkoopprijzen
In januari 2020 is de grondprijzenbrief 2020 verschenen. Gedurende 2020 hebben voor zowel woningen als bedrijven verkopen plaatsgevonden waarbij de ingerekende prijs is gerealiseerd.

Waardering van de grondexploitaties

Toevoeging reserves – (tussentijdse) winst
Conform de notitie grondbeleid wordt ieder jaar de (tussentijdse winst) toegevoegd aan de algemene reserve. Wij constateren echter dat dit niet meegenomen wordt in de (laatste begrotingswijziging), waardoor er een afwijking ontstaat ten opzichte van de begroting. Ons inziens is het tussentijds mogelijk om een inschatting van de verwachte winst te maken en deze dotatie tijdens de begrotingswijziging mee te nemen. Dit draagt ons inziens bij aan de mogelijkheid meer grip te houden op de voortgang van de grondexploitaties.

Onderbouwing prognoses
Wij constateren dat bij een aantal grondexploitaties sprake is van globale ramingen ter onderbouwing van de kosten en opbrengsten. Wij signaleren onder andere dat de raming van de verwachte planontwikkelingskosten bij een aantal projecten afwijkt van de raming van voorgaand jaar en per project aanzienlijk kan verschillen. Wij adviseren u om een gedetailleerde raming van de planontwikkelingskosten op te stellen om de verwachte kosten te onderbouwen. Deze opmerking constateren wij al een aantal jaren. Gezien de omvang en de risico's van de grondexploitaties bij uw gemeente verbaasd het ons dat deze aanbeveling niet wordt opgevolgd. Dit zal namelijk leiden tot een beter inzicht in de prognoses.

Opbrengst De Markiezaten – Wal 1
In de grondexploitatie van De Markiezaten – Wal 1 is een opbrengst van € 1.452.000 opgenomen in de prognose van de grondexploitatie. Deze opbrengst wordt onderbouwd door een contract uit 2008 waarin is opgenomen dat de kopende partij dit bedrag zal betalen op het moment dat de geleverde sociale huurwoningen worden verkocht. Deze verkoop mocht uitgevoerd worden vanaf 2018. Tot en met 2020 heeft de verkoop van de sociale huurwoningen nog niet plaatsgevonden. In die zin is de prestatie zoals destijds was bedoeld en ten grondslag ligt aan de overeenkomst nog niet gerealiseerd. De gemeente heeft deze opbrengst om die reden nog niet verantwoord als 'gerealiseerd'. Wij kunnen ons vinden in de waardering van de grondexploitatie De Markiezaten – Wal 1. Wij adviseren u om met de andere partij in overleg te treden over het tijdstip dat zij verwachten tot verkoop over te gaan. Wij hebben van de organisatie begrepen dat de afwikkeling van dit contract in 2021 is en verwachten om die reden een winstname in 2021.

Sociaal domein

Algemeen
De gemeente Bergen op Zoom voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatie wet)	Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal	Mandatering	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	WVS Groep	Mandatering	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet	Zelfstandig	N.v.t.	Werkelijke lasten
WMO	Zelfstandig	N.v.t.	Werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

Uitkeringen (Participatiewet)
De Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal (onderdeel van de gemeente Bergen op Zoom) is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet en de ToZo-regelingen. De accountant van de Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal heeft bij de controle op de Participatiewet een geëxtrapoleerde fout geconstateerd van € 220.821. Deze fouten hebben betrekking op het onjuist berekenen van de uitkeringen doordat niet alle informatie meegenomen wordt in de berekening.

Ten opzichte van voorgaand jaar daalt de geconstateerde fout. Dit komt voornamelijk doordat tijdens de controle is gebleken dat informatie om de rechtmatigheid vast te stellen vaak wel aanwezig is, maar niet eenduidig of duidelijk gearchiveerd is. Tijdens de controle is extra inspanning geleverd om deze stukken alsnog op te leveren. Hieruit volgen geen fouten. Deze bevinding, inzake het niet juist of volledig archiveren van stukken hebben wij vaker gemeld. Wij constateren daarmee dat de aanbeveling om toe te zien op een eenduidige vastlegging nog niet voldoende is opgevolgd en adviseren u om toe te zien op de opvolging. Ons inziens wordt nu onnodig risico gelopen dat achteraf de rechtmatigheid niet aangetoond kan worden en bij eventuele discussie met cliënten u in het nadeel bent vanwege ontbreken van informatie.

Onverschuldigde verstrekte voorschotten Tozo
De ISD Brabantse Wal is een samenwerking tussen de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht. De uitvoering van deze regeling is ondergebracht bij de gemeente Bergen op Zoom. Door de organisaties is er voor gekozen de betalingen en de administratie via de gemeente Bergen op Zoom te laten verlopen. Dit betekent dat de gemeente Bergen op Zoom per jaareinde de 'nog te betalen en ontvangen uitkeringen' verantwoord. De uitkeringen die betrekking hebben op de gemeente Woensdrecht en de gemeente Steenbergen worden met deze gemeenten verrekend, waardoor per saldo alleen de schuld van uitkeringsgerechtigde uit de gemeente Bergen op Zoom blijft bestaan. Vanuit de aansluiting naar de uitkeringen 2020 die begin 2021 betaald zijn constateerden wij dat de schulden €1.157.000 te laag zijn verantwoord. Dit wordt veroorzaakt doordat de voorschotten Tozo niet juist verwerkt zijn. In de definitieve jaarrekening is dit gecorrigeerd, om die reden weegt deze fout niet mee in ons oordeel.

Een deel van deze voorschotten zijn voor rekening van de gemeente Steenbergen en Woensdrecht, omdat deze betrekking hebben op uitkeringsgerechtigde uit die gemeenten. De totale correctie voor de gemeente Bergen op Zoom is € 711.549. Een deel van dit bedrag (€ 463.487) is reeds gecorrigeerd gedurende de controle. In de laatste versie van de jaarrekening is nog € 248.062 gecorrigeerd

Sociaal domein

Overige vorderingen sociale zaken
Omdat de gemeente Bergen op Zoom geen risico loopt over de vorderingen van de gemeente Steenbergen en Woensdrecht, wordt een nieuwe vordering direct als schuld (aan de gemeente Steenbergen of Woensdrecht) tegengeboekt. Wij constateren dat deze systematiek ook voor de vorderingen van de gemeente Bergen op Zoom wordt toegepast. Hierdoor staan deze vorderingen verantwoord alsof het niet de verwachting is dat deze terugbetaald worden. Daarnaast bepaalt de gemeente jaarlijks op basis van een analyse 'handmatig' de voorziening op de vorderingen. Het lijkt erop alsof de organisatie twee systemen hanteert voor het opboeken van de voorziening, waardoor deze voorziening € 636.000 te hoog is. In de definitieve jaarrekening is deze post gecorrigeerd. Om die reden weegt deze constatering niet mee in ons oordeel. Inzake de BBZ hebben wij vastgesteld dat er een terugbetalingsverplichting is opgenomen aan het rijk, die nagenoeg aansluit met wat verwacht zou worden op basis van de openstaande vorderingen. Wij constateren dat er geen inzicht is in de exacte details van deze schuld. Wij adviseren u deze post nader te analyseren en te onderbouwen.

Jeugdwet
In de regio West-Brabant West zijn sinds 2016 resultaatgerichte contracten overeengekomen met de zorgaanbieders. Afgesproken is om vanaf 2016 af te rekenen op basis van de behaalde resultaten. Voor een behoorlijk aantal trajecten betekent dit dat 50% van de kosten van het aan het begin van het traject worden gefactureerd. Ongeacht het resultaat, zijn dit lasten voor de gemeente Bergen op Zoom. De tweede 50% van het traject wordt door de gemeente Bergen op Zoom betaald en verantwoord als last wanneer het resultaat bereikt is.

Evenals voorgaand jaar is door de regio beoordeeld of voldoende betrouwbare informatie beschikbaar is om een nauwkeurige inschatting van de verplichting te kunnen maken. Mede vanwege Corona blijkt uit de gegevens van Bergen op Zoom en de regiogemeenten dat per arrangement de spreiding tussen de doorlooptijden in combinatie met het aantal trajecten te omvangrijk blijft om een betrouwbare inschatting te maken. Wij kunnen ons vinden in deze conclusies.

Wel willen wij u erop wijzen dat deze systematiek toegestaan is, op het moment dat de inschatting onvoldoende betrouwbaar blijkt. Uit analyses blijkt dat de doorlooptijd geen betrouwbare parameter voor deze inschatting is. Wij verzoeken u komend jaar wederom te analyseren of er andere mogelijkheden zijn om de verplichting nauwkeurig te bepalen.

Conform de verslaggevingsstandaarden is de maximale verplichting van 50/50% € 2,41 miljoen toegelicht onder de niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen. Wij merken hierbij op dat deze verplichting naar alle waarschijnlijkheid in 2021 ten laste van de exploitatie zal komen, afhankelijk van de afronding van de resultaatgerichte contracten.

Meerkosten en continuïteitsbijdrage Corona
In overleg met de zorginstellingen is besloten dat de jeugdzorg en WMO in gewijzigde vorm door mocht en kon gaan in de periode van de lockdown. Hierdoor is er geen sprake van continuïteitsbijdrage Corona. Voor de meerkosten Corona heeft de gemeente in samenwerking met de regio een regeling opgesteld. De meerkosten worden vergoed met een maximum van de bijdrage die de gemeente daarvoor van het rijk heeft ontvangen. Voor de gemeente Bergen op Zoom komt dit neer op € 241.471. Deze lasten zijn in de jaarrekening 2020 verantwoord. Omdat er vanaf 1 april 2021 door zorginstellingen een aanvraag tot vergoeding van meerkosten ingediend kon worden is er nog geen inzicht in de totale verplichting. De gemeente veronderstelt echter dat een aanspraak gemaakt wordt op het volledige bedrag en heeft om die reden dit bedrag opgenomen als verplichting. Wij vinden dit aannemelijk.

Overige bevindingen

Materiële vaste activa
Wij constateren dat de gemeente 'tussentijdse kredieten' gebruikt voor het administreren van de lasten op een krediet. Deze kredieten worden bij afsluiting via het 'definitieve krediet' overgeboekt naar de juiste activacategorie. Reden hiervoor is dat er binnen het krediet meerdere onderdelen (bijvoorbeeld wegen en riolering) zitten met een ander afschrijvingspercentage. In de financiële applicatie is het technisch niet mogelijk om binnen het krediet dit onderscheid te maken. Voorheen werden kredieten conform begroting doorgeboekt naar de materiële vaste activa. Indien de lasten afwijken van de realisatie zou dit kunnen betekenen dat de afschrijvingslasten niet juist bepaald zijn. Wij hebben hier geen materiële afwijkingen gesignaleerd. Afgelopen jaar heeft de organisatie bij doorboeken van de kredieten ook gekeken naar de realisatie waardoor dit risico is ondervangen. Wij adviseren u om bij de aanschaf van een nieuwe applicatie rekening te houden met de technische mogelijkheden om het krediet in één keer juist te registreren.

Afgrenzing baten en lasten
Tijdens onze controle signaleerde wij enerzijds dat niet alle opbrengsten over 2020 verwerkt zijn in de jaarrekening, anderzijds signaleerden wij dat de lasten naheffing 2015 al verantwoord zijn, terwijl daar (ons inziens) gegrond bezwaar tegen gemaakt is. Wij willen u erop wijzen dat de verslaggevingsstandaarden voorschrijven om lasten en baten toe te rekenen aan het juiste boekjaar. Wij adviseren u het verloop op deze tussenrekeningen periodiek te analyseren. Uit onze controle blijken ongecorrigeerde fouten van € 174.000 (hogere baten) en € 137.000 (lagere lasten).

Verhuuradministratie
Bij de controle op de huuropbrengsten constateren wij dat er meer huuropbrengsten verantwoord worden dan opgenomen zijn in het verhuurregister vastgoed. Het verhuurregister is bedoeld om te kunnen monitoren of alle huuropbrengsten volledig verantwoord zijn. Het is om die reden van belang dat het verhuurregister nauwkeurig is. Wij adviseren u om zorg te dragen dat de administratie en subadministratie van vastgoed op elkaar aansluiten, zodat eenvoudig gecontroleerd kan worden dat de opbrengsten volledig verantwoord zijn.

Wij constateren dat de verantwoorde verhuuropbrengsten hoger zijn dan de subadministratie waarmee het risico op een materiële onvolledigheid ons inziens voldoende is ondervangen.

ICT WBW
In 2020 heeft u besloten uit te treden uit ICT West Brabant West. In de jaarrekening 2020 heeft u reeds rekening gehouden met de uittredingskosten. Dit is in overeenstemming met de verslaggevingstandaarden. Wij constateren dat er nog geen duidelijkheid is over de exacte hoogte van de uittredingskosten met ICT WBW. U houdt nu rekening met de meest realistische uitkomst. Voor de risico's inzake de uittreding van ICT WBW verwijzen wij naar de risico paragraaf waar deze risico's zijn toegelicht.

Voorzieningen
In de jaarrekening verantwoordt u een aantal voorzieningen. Het onderscheid tussen voorzieningen ten opzichte van kortlopende schulden is dat de hoogte van het te betalen bedrag onzekerder is of het moment van uitgaven minder zeker is. Hierdoor is het schattingscomponent van een voorziening hoger dan bij ander posten. Wij signaleren een aantal aanbevelingen bij het beheer van de voorzieningen, die wij hieronder specifiek per voorziening toelichten. Wij adviseren het beheer en de interne controle op de mutaties van de voorzieningen te verscherpen.

Wachtgeld voorziening
In de jaarrekening verantwoordt u een voorziening voor wachtgeld van oud-wethouders. Bij de controle constateren wij dat u niet overwogen heeft of een oud-wethouder mogelijk (betaald) werk vindt, waardoor u het wachtgeld niet meer hoeft uit te keren. Wij willen u er op wijzen dat de voorziening op basis van de beste inschatting opgenomen moet worden. Dit houdt in dat er rekening gehouden moet worden met de kans dat oud-wethouders een baan vinden. Gezien de omvang van deze voorziening (€ 303.000) en de uitgaven die begin 2021 reeds gedaan zijn is het risico op een materiële afwijking (gezien de maximale voorziening van € 303.000) beperkt, om die reden leidt deze constatering niet tot een correctie in de jaarrekening.

Overige bevindingen

Onderhoudsvoorzieningen
Bij de controle op de onderhoudsvoorzieningen constateren wij dat er onderhoud onttrokken is uit de voorziening dat sterke kenmerken vertoont van een vervangingsinvestering. Bij dit element is sprake van vervanging van onderdelen binnen een groter pand, waardoor beredeneerd kan worden dat sprake is van onderhoud aan het pand. Wij hebben vastgesteld dat de onttrekking gelijk is aan het bedrag dat gereserveerd is in het onderhoudsplan en constateren om die reden dat de voorziening juist gewaardeerd is. Wij signaleren wel dat in het onderhoudsplan elementen opgenomen zijn die niet eenduidig te onderscheiden zijn van vervangingsinvesteringen. Conform de verslaggevingstandaarden is het niet toegestaan vervangingen te onttrekken aan de voorzieningen. Vervangingen die levensduur verlengend zijn, moeten geactiveerd worden. Wij begrijpen dat dit onderscheid soms lastig te maken is, waardoor er mogelijkheden zijn om hier subjectief mee om te gaan. Wij adviseren u om bij het opstellen van een onderhoudsplan eenduidig te motiveren en te onderbouwen waarom sprake is van onderhoud en niet van vervanging. Door dit aan de voorkant te beargumenteren is dit toetsbaar en voorkomt u dat er mogelijkheden zijn om te schuiven tussen de activa en de voorzieningen. Ten aanzien van onderdelen van gebouwen die als één geheel met het gebouw worden afgeschreven valt te beredeneren dat vervangingsonderhoud / -investeringen niet geactiveerd moeten worden omdat deze bedoeld zijn om de technische staat op niveau te brengen.

Voorziening van derden beklemmende middelen
Wij constateren dat u zowel een rioleringsvoorziening als een afvalstoffenvoorziening opgenomen heeft in de jaarrekening. Deze voorzieningen ontstaan doordat een overschot opbrengst rioolrecht en afvalstoffenheffing alleen besteed mag worden aan respectievelijk de riolering of de afvalstoffen inzameling. Bij de berekening van de toevoeging cq. onttrekking mag naast de direct toegerekende baten en lasten de rente, btw en overhead toegerekend worden tot de kosten.

Wij willen u in dit kader wijzen op de nieuwe notitie lokale heffingen van de Commissie BBV waarin o.a. uitgelegd staat welke componenten toegerekend kunnen worden aan de lasten riolering. Hierin staat o.a. dat de rente maximaal gelijk mag zijn aan de werkelijke omslagrente.

Verbonden partij NV Aangenaam
Wij signaleren dat uw gemeente volledig aandeelhouder is van N.V. Maatschappij ter Bevordering van Industrievestiging te Bergen op Zoom. Afgelopen jaar heeft u besloten om € 870.000 terug te ontvangen van N.V. Maatschappij ter bevordering van Industrievestiging te Bergen op Zoom. Aangezien u volledig eigenaar bent van deze onderneming, staan formeel gezien ook de overige middelen tot u beschikking.

Indien het vermogen van de N.V niet beklemd is geeft het eigen vermogen van de N.V. een vertekend beeld van de vermogenspositie van de gemeente. De deelneming NV Aangenaam is in de administratie gewaardeerd tegen kostprijs, waardoor een eventueel beschikbaar vrij vermogen van de N.V. niet zichtbaar is in het vermogen van de gemeente zelf.

Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen
In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2020 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat voor enkele gemeentelijk inkooptrajecten met een inkoopwaarde van in totaal € 950.000 niet de juiste procedure is gevolgd. Op basis van onze controle komt naar voren dat deze inkopen Europees aanbesteed hadden moeten worden. Wij hebben dit bedrag als rechtmatigheidsfout aangemerkt. Wij constateren dat een deel van deze fout voortkomt uit constateringen van voorgaande jaren doordat contracten langer doorliepen dan gepland. Een deel van de fouten (€ 130.471) ziet toe op nieuwe contracten. Voorgaand jaar waren deze bestedingen nog < € 214.000 (De Europese drempel voor diensten en leveringen), waardoor deze niet in de integrale controle naar voren zijn gekomen. Bij aangaan van deze contracten was niet voorzien dat ze de Europese grens zouden overstijgen, maar is besloten de contracten niet stop te zetten, waardoor de Europese grens is overschreden.

Wij adviseren het college om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen. Zoals in de managementletter reeds opgenomen adviseren wij u dit te borgen in de automatisering qua vastlegging rechtmatigheid van de aangegane verplichtingen en de borging van de werkelijke uitgaven op basis hiervan.

Begrotingsrechtmatigheid
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2020, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV.

In de kadernota is opgenomen dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2020.

Rechtmatigheid

In de financiële verordening 2017 van uw gemeente staat toegelicht dat overschrijdingen groter dan € 100.000 moeten worden toegelicht in de jaarrekening. Tevens heeft u via het normenkader 2020 een rapporteringgrens van 1% van de bruto lasten per programma (met een ondergrens van € 100.000) meegegeven waarover wij moeten rapporteren. De begrotingsafwijkingen die deze grens overschrijden zijn door ons toegelicht.

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking
Algemene dekkingsmiddelen	€ 199.000 vanwege een naheffingsaanslag 2015 die opgelegd is op 30/12/2020. Wij signaleren dat deze lasten niet eerder voorzien konden worden. De begrotingsafwijking is onrechtmatig, maar telt niet mee in ons oordeel.

Kredieten
Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren dat er geen overschrijdingen op investeringsniveau aanwezig zijn ten opzichte van de gevoteerde kredieten die wij moeten rapporteren.

Niet financiële beheershandelingen
Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Misbruik en oneigenlijk gebruik
In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Financiering
In 2020 heeft uw gemeente 1 nieuwe langlopende lening afgesloten. Wij hebben vastgesteld dat aan de richtlijnen van het Treasury statuut is voldaan.

Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Bergen op Zoom zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening.

Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2020 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de verslaggevingsstandaard.
Covid-19	Uw gemeente heeft ervoor gekozen om een afzonderlijke paragraaf op te nemen waarin de impact als gevolg van Covid-19 is beschreven. Hiermee geeft u een goed inzicht in deze bijzondere gebeurtenissen.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2020. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording
Sinds enkele jaren geldt de Wet normering topinkomens (WNT). Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2020 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

De beëindiging van het dienstverband van de voormalig gemeentesecretaris is in 2021 geformaliseerd waardoor deze geen onderdeel uitmaakt van de WNT 2020.



bakertilly

Financiële positie

Financiële positie

3.1 Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2020 volgens de jaarrekening € 30,0 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)



Van de totale reserves ter hoogte van € 30,2 miljoen is €28,1 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen met € 1,2 miljoen. Per saldo is gedurende 2020 € 4,2 miljoen toegevoegd aan de reserves. Deze onttrekking (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 4,0 miljoen positief) het gerealiseerde resultaat van € 209.000 (negatief).

3.2 Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 4,0 miljoen positief. Tussentijds is per saldo afgerond € 4,2 miljoen aan de reserves gedoteerd waardoor het gerealiseerde resultaat afgerond € 209.000 negatief is. Wij hebben vastgesteld dat aan de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves raadsbesluiten ten grondslag liggen.

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening wordt vanaf pagina 146 in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2020 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Voor een nader gedetailleerd inzicht van de afwijkingen en de verklarende toelichting hierop verwijzen wij u naar de toelichtingen per programma, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in uw jaarrekening.

Wij constateren dat uw gemeente voor een forse bezuinigingsopgave staat. Eind 2020 zijn de eerste stappen hierin gezet. Wij adviseren u bij het opstellen van de bezuinigingen rekening te houden met de incidentele en structurele effecten en dit te verwerken in het meerjarenperspectief, zodat u een weloverwogen beslissing kunt nemen.

Tevens constateren wij dat uw gemeente bij de herijking van het gemeentefonds één van de voordeelgemeenten is. Wij signaleren wel dat er op dit moment nog geen definitieve beslissing genomen is over de herijking en dit voordeel op dit moment niet zeker is. Wij adviseren u deze ontwikkelingen wel te monitoren en mee te nemen in de afwegingen en beslissingen die u neemt.

Financiële positie

3.3 Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kerngetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen	Gemeente		Landelijk	
	2020	2019	2020 (begoot)	2019
Netto schuldquote	94	105	66,7	56,1
Netto schuldquote gecorrigeerd	93	103	60,2	48,5
Solvabiliteit	9	8	31,6	33,8
Grondexploitaties	13	14	9,9	11,6
Belastingcapaciteit	108	110,8	104,7	102,8
Structurele exploitatieruimte	2,2	-0,8	0	0

3.4 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De gemeente heeft als interne norm een weerstandsratio van 1. Hieronder is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio.

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:
Risico's als gevolg van de Coronacrisis;
Risico's binnen het grondbedrijf;
Risico op fluctuaties binnen de algemene uitkering gemeentefonds;
Risico op overschrijdingen aangaande jeugdzorg.

Weerstandsratio (bedragen x€ 1.000.000)	2020	2019	2018
Weerstandscapaciteit	EUR 17,5	EUR 10,4	EUR 15,3
Risico's	EUR 20,5	EUR 11,4	EUR 14,7
Weerstandsratio	**0,85**	**0,94**	**0,92**

Alhoewel de weerstandscapaciteit het afgelopen jaar toegenomen is, signaleren wij wel een daling van de weerstandsratio. Deze daling kan verklaard worden door de toename van (de financiële omvang van) de risico's. Voorgaand jaar was er nog geen kwantificering van de risico's die samenhangen met Corona. Tevens wordt rekening gehouden met de risico's bij uittreding van ICT WBW en de mogelijkheid dat bezuinigingen niet gerealiseerd worden. Beide risico's zaten niet in de berekening van de weerstandsratio in 2019.

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende


bakertilly
Bevindingen interne beheersing

Bevindingen interne beheersing

4.1 Algemeen
Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2020 hebben wij op 8 januari 2020 een managementletter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening. Risico's met een verhoogde aandacht zijn:
- Naleving rechtmatige aanbesteding inkopen;
- Waardering van de grondexploitatie;
- Juistheid van betalingen.

4.2 Automatisering
IT wordt een steeds belangrijker onderdeel van de bedrijfsvoering en daarmee ook van de jaarrekening- controle. Uit onze IT audit komt naar voren dat ook op het gebied van automatisering nog verbeteringen nodig zijn. Wij adviseren het college hieraan prioriteit te geven bij de inkoop van een nieuwe financiële applicatie. Enerzijds in verband met de risico's die er mee samenhangen. Anderzijds om de IT omgeving de bedrijfsvoering zo goed mogelijk te laten faciliteren.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van de gemeenteraad ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

4.4 Fraude, corruptie en naleving wet- en regelgeving

Fraude
Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het college gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van NV COS 240/250, de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

Bevindingen interne beheersing

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's
Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Bergen op Zoom beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:
- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.


bakertilly
Overige
onderwerpen

Overige onderwerpen

Invoering rechtmatigheidsverantwoording
Eerder al hebben wij u in de boardletter en voorgaande accountantsverslagen geïnformeerd over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Op dit moment is nog steeds het voornemen om deze verantwoording in te voeren vanaf boekjaar 2021. Alhoewel deze wetgeving nog niet is goedgekeurd adviseren wij u om voor de bereiden op deze verantwoording.

Zorgplicht voor een gezonde en veilige werkplek
Nu het thuiswerken zo lang aanhoudt, wordt aandacht voor de verantwoordelijkheid en zorgplicht van de werkgever in relatie tot de werkplek steeds belangrijker. De Arbowet bepaalt namelijk dat werkgevers moeten zorgen voor een gezonde en veilige werkplek voor de werknemers. Dit geldt uiteraard voor de normale werkplek, maar nu er veel en structureel wordt thuisgewerkt, geldt dit ook voor de thuiswerkplek. Denk hierbij aan goed gebruik van een computer, juiste verlichting en een passende inrichting van tafel en stoel. Omdat elke thuiswerksituatie anders is, kunnen de eisen per werknemer enorm verschillen. De ene werknemer heeft een voetenbankje nodig om in de juiste houding te zitten, de andere een verstevigde bureaustoel. Twee belangrijk onderdelen van het voldoen aan de zorgplicht is dan ook maatwerk én voldoende voorlichting geven over wat een gezonde en veilige werkplek is. De ene werknemer ondervindt namelijk meer problemen bij het inrichten van een goede thuiswerkplek dan de ander.

Nalatigheid zorgplicht kan tot boetes leiden
Als u als werkgever niet of onvoldoende aan deze zorgplicht voldoet, kunt u een boete krijgen. De inspectie SZW controleert werkgevers naar aanleiding van klachten (die medewerkers via de website van de inspectie kunnen indienen) of al dan niet aan de eisen voor een thuiswerkplek wordt voldaan. Wie niet aan de eisen voldoet, moet rekening houden met boetes van € 430 tot € 13.500. De Inspectie SZW is zelfs bevoegd om thuiswerkplekken te controleren, ook als de werknemer geen toestemming geeft om zijn woning te betreden.

Ook aandacht voor werkplek op werkvloer
Ook voor werknemers die niet thuis kunnen werken, geldt dat u maatregelen en voorzieningen moet treffen om te zorgen dat werkplekken veilig toegankelijk moeten zijn en veilig moeten kunnen worden verlaten. In het Arbobesluit zijn voor de duur van de pandemie tijdelijke aanvullende eisen opgenomen in verband met het corona-virus. Tot deze tijdelijke maatregelen en voorzieningen behoren in ieder geval:

- Werkgever dient voldoende hygiënische voorzieningen te treffen;
- Werkgever dient voorlichting aan werknemers te geven over bestrijding van het coronavirus op de werkplek;
- Werknemers dienen de maatregelen na te leven en gebruik te maken van de beschikbare voorzieningen;
- Werkgever dient adequaat toezicht te houden op naleving van voorgaande maatregelen.

Boete en werk stilleggen
De Inspectie SZW heeft de bevoegdheid heeft om bij herhaalde overtreding van bovenstaande maatregelen en voorzieningen het werk stil te leggen. Dat kunnen zij doen zonder voorafgaande waarschuwing. Daarnaast lopen werkgevers het risico dat de Inspectie SZW hen bij overtreding een bestuurlijke boete oplegt € 4.500. Tref dus voldoende maatregelen op de werkvloer om uw werknemers zo veel mogelijk te beschermen tegen besmetting van het coronavirus.

Overige onderwerpen

Cybercrime
Cybercrime is een toenemende bedreiging voor veel bedrijven. In 2020 is de cybercriminaliteit verder toegenomen en het einde van die trend is helaas nog niet in zicht. Reden genoeg om u nogmaals te wijzen op de risico's van cybercrime. Er worden meer phishing mails verstuurd, sociale media wordt vaker ingezet om bijvoorbeeld malware te verspreiden en steeds meer bedrijven krijgen direct of indirect via hun leveranciers te maken met ransomware (gijzelsoftware) of phishing aanvallen.

Thuiswerken
Sinds maart 2020 werken veel mensen niet meer op kantoor en loggen vanuit huis in op het netwerk van het bedrijf waar ze werken. Via allerlei slinkse methoden proberen cybercriminelen de inloggegevens van medewerkers te stelen om zichzelf toegang tot het bedrijfsnetwerk te verschaffen. Bij menig medewerker blijkt de (privé) laptop of pc waarmee wordt ingelogd kwetsbaar voor diverse vormen van malware. Soms gaat dat via malware die toetsaanslagen bijhoudt tot vormen waarbij de complete computer wordt overgenomen, bijvoorbeeld het Remote Desktop Protocol. Wanneer criminelen toegang tot het bedrijfsnetwerk hebben kan de schade variëren van diefstal van bedrijfsgegevens tot fraude en het ontoegankelijk maken van gegevens en systemen.

Tips:
- Zorg voor tweetrapsauthenticatie (2FA of MFA) bij toegang tot het netwerk.
- Borg dat medewerkers antivirus software installeren en up-to-date houden.
- Beveilig het dataverkeer tussen thuiswerkers en het bedrijfsnetwerk via VPN.

Phishing
Cybercriminelen spelen al jaren handig in op de actualiteiten om mensen te verleiden op een linkje te klikken of een bijlage te openen. Aan het begin van de pandemie speelde men in op de behoefte aan informatie over maatregelen, besmettingsgevaar en producten als mondkapjes en bacteriële zeep. Naarmate er meer mensen werden besmet en stierven, ging men over op slinkse boodschappen zoals een besmetting bij buurtbewoners of collega's. Nu een vaccin in aantocht is, verwachten we phishing mails en smsjes die inspelen op de behoefte aan een snelle levering met berichten als "wilt u niet wachten op het rijksvaccinatieprogramma?" Het doel blijft ongewijzigd, men probeert malware op uw computer of smartphone te installeren of uw persoonlijke gegevens of geld te ontfutselen.

Voor phishing aanvallen wordt overigens niet alleen e-mail ingezet, maar bijvoorbeeld ook SMS, WhatsApp en WeChat maar ook via social media. Deze kanalen blijken effectief voor cybercriminelen omdat de ontvangers vaak snel reageren en op linkjes klikken. Door een beroep te doen op uw emotie, kunnen criminelen heel overtuigend zijn waardoor u klikt. Kenmerken van veel phishing mails zijn urgentie (u moet snel reageren) en angst (we gaan uw pas of account blokkeren).

Tips:
- Zorg voor bewustwording in uw organisatie en creëer awareness bij uw medewerkers dat ze niet klikken op links en bijlagen uit onbetrouwbare e-mails.

Overige onderwerpen

Ransomware
Dit jaar is het aantal bedrijven dat slachtoffer is geworden van ransomware fors gestegen. Cybercriminelen slagen er steeds vaker in om dit type malware bij bedrijven naar binnen te smokkelen via phishing mails of door gebruik te maken van kwetsbaarheden of configuratiefouten in IT systemen, bij medewerkers of bij een van uw leveranciers. Door niet direct toe te slaan, maar eerst de back-up te besmetten komen bedrijven voor het blok te staan en wordt steeds vaker het geëiste losgeld betaald. Door kartelvorming bij cybercriminelen en services als 'Ransomware as a Service' wordt het gevaar helaas steeds groter. Tevens zien we dat criminelen vertrouwelijke gegevens verkopen op illegale marktplaatsen. Er is ook een trend waarbij bedrijven niet direct door cybercriminelen worden geraakt, maar via hun leveranciers. Door toenemende digitalisering en integratie van supply chains verwachten wij de komende jaren een verdere stijging te zien. Om die reden is het verstandig om hier met uw leveranciers aandacht aan te besteden.

Tips
- Houd uw software (Operating System, Antivirus en Firewall) up-to-date;
- Voer periodiek een virusscan uit, bij voorkeur via realtime scanners;
- Verwijder software die u niet meer gebruikt;
- Splits uw netwerk in aparte delen om te voorkomen dat het hele netwerk wordt geraakt;
- Maak regelmatig een back-up en bewaar die apart van uw systeem en internet. Zorg er ook voor dat de back-up wordt getest zodat je zeker weet dat die gebruikt kan worden;
- Zorg ervoor dat u een cyber response plan heeft.

Tot slot
Absolute veiligheid bestaat niet. Goede voorbereiding en besluitvorming op het gebied van cybersecurity vormen echter onderdeel van de verantwoordelijkheid van het management.

Wij adviseren u om dit thema met regelmaat en hoog op de bestuursagenda te zetten.



bakertilly

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2020 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2021 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in **euro's**	Toelichting fout/onzekerheid
B1	Regeling specifiek uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai			
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020			
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandige 2004 (exclusief beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2020			
H4	Specifieke uitkering Sport			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet			
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Formele onrechtmatigheid	€ 420.825	De geconstateerde fouten bij het checkpunt " Nederlanderschap of daarmee gelijkgesteld " betreffen fouten waarbij aanvraag via DigiD heeft plaatsgevonden en er hierbij geen identiteitsbewijs ter verificatie is bijgevoegd. Derhalve is in beginsel niet voldaan aan artikel 17 Participatiewet. T.b.v. vaststellen identiteit is derhalve aanvullend door de interne controle Suwinet gebruikt i.c.m. met aanvraag via DigiD. Conform Nota verwachtingen accountantscontrole betreft dit een formele fout, zonder gevolgen m.b.t. financiële rechtmatigheid.
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)			
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet			
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Formele onrechtmatigheid	€ 348.521	De geconstateerde fouten bij het checkpunt " Nederlanderschap of daarmee gelijkgesteld " betreffen fouten waarbij aanvraag via DigiD heeft plaatsgevonden en er hierbij geen identiteitsbewijs ter verificatie is bijgevoegd. Derhalve is in beginsel niet voldaan aan artikel 17 Participatiewet. T.b.v. vaststellen identiteit is derhalve aanvullend door de interne controle Suwinet gebruikt i.c.m. met aanvraag via DigiD. Conform Nota verwachtingen accountantscontrole betreft dit een formele fout, zonder gevolgen m.b.t. financiële rechtmatigheid.
G4	Tozo 2, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet			
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet			
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet, maar wel identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Formele onrechtmatigheid	€ 340.609	De geconstateerde fouten bij het checkpunt " Nederlanderschap of daarmee gelijkgesteld " betreffen fouten waarbij aanvraag via DigiD heeft plaatsgevonden en er hierbij geen identiteitsbewijs ter verificatie is bijgevoegd. Derhalve is in beginsel niet voldaan aan artikel 17 Participatiewet. T.b.v. vaststellen identiteit is derhalve aanvullend door de interne controle Suwinet gebruikt i.c.m. met aanvraag via DigiD. Conform Nota verwachtingen accountantscontrole betreft dit een formele fout, zonder gevolgen m.b.t. financiële rechtmatigheid.
G4	Tozo 3, exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet			
G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)			

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Onzekerheid
EU Aanbestedingsrechtmatigheid		€ 950.000	
Afgrenzing opbrengsten	€ 174.000	€ 174.000	
Lasten belastingen	€ 137.000	€ 137.000	
Geëxtrapoleerde fout 'inschatting nog te betalen bedragen'	€ 60.000	€ 60.000	
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	**€ 371.000**	**€ 1.321.000**	
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	€ 235.000	n.v.t.	n.v.t
Totaal	**€ 606.000**	**€ 1.321.000**	

Bijlage C – Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 135.000

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000) (-/- = positief effect op het resultaat)	Rubricering	Getrouwheid	Getrouwheid (gewijzigde jaarrekening)	Rechtmatigheid
Rubricering van de vorderingen	€ 240.000			€ 240.000
Rubricering van de 'vooruit ontvangen subsidies vanuit overheden'	€ 1.480.000			€ 1.480.000
Presentatie van de vorderingen	€ 1.061.000			€ 1.061.000
Rubricering startersleningen	€ 248.000			€ 248.000
Rente startersleningen		-/- € 50.000		€ 50.000
Correctie Pensioenvoorziening		-/- € 237.000		€ 237.000
Onverschuldigde verstrekte voorschotten Tozo	€ 440.487	€ 463.451	€ 248.062	€ 1.152.000
Nog te betalen zorgkosten		€ 235.000		€ 235.000
Correctie overige vorderingen sociale zaken			-/- € 636.000	€ 636.000
Totaal gecorrigeerde controleverschillen	€ 3.492.487	€ 411.451	-/- € 387.938	€ 5.339.000

Bijlage D – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2020 onderkend:
- Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- Waardering grondexploitaties;
- Aanbestedingen;
- WNT-bijlage; en
- Betalingen (uitgaande geldstroom).

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van de gemeente Bergen op Zoom maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De samenwerking met de intergemeentelijke sociale dienst Brabantse Wal en de Belastingsamenwerking West Brabant ten aanzien van respectievelijk de participatiewet en de belastingopbrengsten is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben bij de accountants een review uitgevoerd op hun werkzaamheden.

Inschakeling van interne / externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle gebruik gemaakt van deskundige op het gebied van grondexploitatie. Deze inzet betreft medewerkers vanuit onze Real Estate afdeling binnen Baker Tilly.

Verbonden partijen
Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Bergen op Zoom hebben wij vastgesteld dat:
- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle
Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Significante schattingsposten
De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van gemeente Bergen op Zoom betreft de waardering van uw grondexploitatie.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de gemeenteraad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage E – Onafhankelijkheid

Bevestiging van het management
Wij hebben het college van burgemeester en wethouders ter confirmatie een schriftelijke bevestiging gevraagd en ontvangen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Bergen op Zoom
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten;
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- roulatie van externe accountants op de opdracht.

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Bijlage F – Urenbesteding

Opbouw en inzet controleteam
Het controleteam heeft 1.457 uren aan de controle besteed. Het verwachte aantal te besteden uren was 998. In de onderstaande tabel zijn deze uren uitgesplitst naar functieniveaus binnen het team.

Overzicht bestede uren	Budget	Werkelijk
Partner	31	85
Manager	305	368
Overige teamleden	631	1.004
Totaal	998	1.457

De hogere besteding ten opzichte van budget wordt door een aantal elementen veroorzaakt:
- Vanuit de managementletter is geconstateerd dat een aantal beheersmaatregelen niet effectief zijn waardoor aanvullende werkzaamheden noodzakelijk waren om de risico's ten aanzien van de jaarrekening op een andere wijze te ondervangen.
- Vanuit de bevindingen en oplevering jaarrekeningcontrole zijn aanvullende werkzaamheden uitgevoerd. Dit betreft onder andere diepgaande fout evaluatie, aanvullende werkzaamheden op posten waar fouten geconstateerd zijn, controle aangepaste jaarrekening en consultatie bureauvaktechniek in verband met oordeel jaarrekening.

Deze teamopbouw en de inzet van het team heeft geleid tot een kwalitatief goede controle.

Contactgegevens

drs. R. (Rik Opendorp RA
Partner
r.opendorp@bakertilly.nl

E.D. (Linda) de Vries RA MSc.
Manager
l.devries@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Bijster 39
4817 HZ BREDA

Postbus 3814
4800 DV BREDA
T: 076 – 525 00 00